



***Eucommia ulmoides*: een klimaatboom die goed tegen zowel vocht als droogte kan!**

**Hij is vernoemd naar de iep, lijkt op een iep, maar is geen familie.
Zelfs niet in de verte**

Ons klimaat verandert; dat lijkt inmiddels iedereen te erkennen. Daarmee zal ook ons sortiment veranderen. De van oorsprong Chinese gummiboom ofwel *Eucommia ulmoides* zou dan een waardevolle toevoeging kunnen zijn. In Noord-Amerika wordt hij verkocht als een boom die ook onder de droogste condities nog groen blijft. Daarnaast zou de boom ook goed tegen een overmaat aan vocht kunnen. Martin Tijdgat van de gemeente Wijdmeren neemt voor deze klimaatboom de rol van boomambassadeur op zich.

Auteur: Hein van Iersel



5 min. leestijd

INSPIRATIEBOOM

BOOMAMBASSADEUR TIJDGAT OVER DE IEP:

'Vanaf 2002 word ik geïnspireerd door iepen. In de gemeente Wijdmeren heeft dat geleid tot een waar iepenarboretum met meer dan 40 botanische soorten, kruisingen, selecties en klonen. Het hele sortiment iepen en hun standplaatsen is openbaar in te zien en te bezoeken met behulp van de url <http://wijdmeren.cobra360.nl/index.php?@iepen>.

Met iepen kun je ook fouten maken. Ik heb *Ulmus 'Sapporo Autumn Gold'* geplant in de natte en zeer rijke kleiveen van Kortenhoeve. Daar groeide deze mooie iep zich helemaal uit de naad en daardoor kreeg hij bros hout en slechte takaanhechtingen. De stormen van 2013 en 2015 hebben alle drie bomen vernietigd. De enige *Ulmus 'Sapporo Autumn Gold'* die ik nu nog heb, staat op arm stuwwalzand naast het gemeentehuis en heeft nergens last van! Mijn les: plant *Ulmus 'Sapporo Autumn Gold'* alleen op arme en drogere plekken.' In Wijdmeren wordt druk geëxperimenteerd met iep. Zo staan er nu onder andere *Ulmus X Frontier*, *Dodoens*, *Lobel Columella*, maar ook de *Resista*-iepen zijn ruim toegepast.

persoonlijke missie beschouwt. Op basis van exemplaren die groeien in Nederland, met name in het Wageningse arboretum Den Dreijen, heeft hij een aantal selecties gemaakt. Dit met het doel cultivars te selecteren die de boom beter geschikt maken als laanboom. Bekijk je de boom op internet, dan valt meteen op wat wordt bedoeld. De gummi-boom is van nature niet echt een nette laanboom met een fraaie doorgaande harttak, maar veeleer een wat warrige struikvormer. Het doel van de veredelingsactiviteiten van Kees Jan Kraan is dat te verbeteren en er een boom van te maken die goed past in het Nederlandse beeld van een laanboom.

KEES JAN KRAAN OVER VEREDELLEN

Kees Jan Kraan was sinds 1975 verbonden aan Boot & Co, onder andere op het gebied van inkoop en commercie. In 2006 ging hij in de Vut, maar als liefhebber van het sortiment houdt hij zich nog steeds bezig met het zoeken van de beste planten.

Kees Jan Kraan: 'Doordat het zo lang duurt om te komen tot een goede laanboomselectie, is het veredelen van laanbomen niet interessant. Vroeger, toen bijna alle laanbomen zaailingen waren, kon je simpel en zonder al te veel kosten een goede kloon selecteren uit volwassen opstanden die langs de weg stonden. Veredeling is alleen commercieel interessant als er totaal nieuwe eigenschappen aan een boom toegevoegd worden. Denk hierbij ook aan gezondheid en resistentie tegen bepaalde ziekten.'

Al in 2015 gaf Tijdgat van de gemeente Wijdmeren zich op als boomambassadeur. En terecht; Tijdgat werkt sinds vijftien jaar in deze Gooise gemeente en is als geen ander actief bezig met het vernieuwen van het sortiment. Door de overwegend natte omstandigheden in zijn gemeente is de iep daarbij een duidelijke favoriet. In 2015 wilde Tijdgat daarom meedoen met *Ulmus frontier*, maar deze boom stond eerder al op de lijst van collega-boombeheerder Hans Kaljee uit Amsterdam.

Dit jaar dus een revanche voor Tijdgat, en wel met een boom die met recht en reden een inspiratieboom genoemd kan worden en daarnaast geïnspireerd lijkt te zijn op de iep. De ervaringen met deze boom onder Nederlandse condities zijn nog zeer beperkt. De boom wordt al wel breed aangeboden: door de bekende kwekers, maar *the lead* wordt toch wel genomen door Boot & Co, waar breeder Kees Jan Kraan deze boom bijna als een



Kees Jan Kraan (foto: Ronald Houtman).

DE GUMMIBOOM (*EUCOMMIA ULMOIDES*)

De zeer iepachtige *Eucommia ulmoides* lijkt sterk op de iep, maar wetenschappelijk zijn ze niet nauw verwant. *Eucommia* is een monotypisch geslacht; dat wil zeggen dat er slechts één soort van bestaat. Wetenschappelijk onderzoek plaatst *Eucommia* in de orde van de *Garryales*, net als de kleine families *Garrya* en *Aucuba*. Het is een krachtig groeiende boom, die in China als rubberproducent diende; daarmee is het de enige rubberproducent van het noordelijk halfrond. De kroon is breed, rond en open. Wanneer het blad wordt gebroken, komt een rubberachtige substantie vrij. De twee bladhalften blijven dankzij deze 'draden' met elkaar verbonden. De dikke ovale tot langwerpige bladeren zijn lang toegespitst, de bladrand is gezaagd. *Eucommia* bloeit met eenslachtige groene bloemen. De mannelijke bloemen hebben opvallend lange roodbruine helmknoppen, meestal alleenstaand, soms in trosjes. Ze verschijnen kort vóór of tegelijk met het blad en zitten aan de voet van jonge twijgen. Aan de vrouwelijke planten verschijnen elliptische afgeplatte en gevleugelde nootvruchten van circa 3,5 cm lang, die aan de top gespleten zijn. (Bron: Boomkwekerij Van den Berk)

In de Tweede Wereldoorlog, maar ook in de jaren daarvoor, zijn er experimenten uitgevoerd en waren er zelfs plantages om met *Eucommia*-bomen rubber te produceren. Deze experimenten zijn inmiddels allemaal gestopt, omdat de productie van synthetisch rubber veel goedkoper is.

Hoewel *Eucommia* een zeer gezonde en winterharde boom is, hebben zijn toppen de neiging in te sterven in de winter. Bij de selectie is daarom gezocht naar planten die na het insterven uit zichzelf weer recht doorgroeien.

Keuze

Tijdgat: 'Jaren terug heb ik al met Paul Windhorst van Boot zitten praten over nieuwe klimaatbestendige bomen die een kans zouden moeten krijgen. Windhorst vertelde dat Kees Jan Kraan bij Boot & Co al enige tijd bezig was met de Chinese *Eucommia ulmoides*, de gummiboom. In de jaren negentig is hij begonnen met een selectie- en kruisingsproces, om vanuit de struikachtige vorm te komen tot een geschikte opgaande boomvorm.' De gummiboom is zeer klimaatbestendig en moet zonnig staan. Hij is niet al te groot, breed uitgroei-



Eucommia ulmoides, mannelijk (foto: Ronald Houtman).



Eucommia ulmoides, kloon Boot & Co (foto: Ronald Houtman).



Eucommia ulmoides, vrouwelijk (foto: Ronald Houtman).

end, met een dichte ronde kroon. Het 7 tot 16 cm lange glimmende groene blad is zeer opvallend. Een vochtige standplaats wordt geprefereerd, maar de boom is zeer droogtebestendig. Waar andere bomen blad laten vergelen of verschrompelen en laten vallen, houdt de gummiboom zijn blad heel goed groen. Aantastingen zijn onbekend, wat ook een belangrijk voordeel is in deze tijd.

Er zijn mannelijke en vrouwelijke boompjes, die beide bloeien in mei met opvallende iepachtige bloeiwijzen. De bloei wordt gevolgd door 3-4 cm lange gevleugelde zaden.

Tijdgat heeft recent vijf *Eucommia*'s aangeplant, in een groepje en op een plek waar vorig jaar een aantal te hard groeiende *Sapporo Gold*-iepen zijn verwijderd, en weer daarvoor een aantal kastanjes zijn gekapt, die ten onder waren gegaan aan kastanjabloedingsziekte.

De Dreijen

Het verhaal van de introductie van *Eucommia* in Nederland begint in 1990, wanneer Kees Jan Kraan zaad heeft verzameld van de gummiboom die groeit in het Wagenings arboretum De Dreijen. Dit zaad was de basis voor het selectieprogramma dat bij Boot & Co werd opgezet. Uit de zaailingen heeft breeder Kees Jan Kraan de beste boomvormers geselecteerd, waarvan er drie overbleven en twee

onder naam werden gebracht. Dit zijn Zeus (mnl.) en Aphrodite (vrl.). Uit vrij bestoven zaad van beide circa vijftien jaar oude bomen zijn vervolgens weer nieuwe zaailingen opgekweekt. Hiervan neigde al een veel groter percentage naar de boomvorm door zonder hulp een rechte spil te vormen. In 2015 zijn hieruit uiteindelijk vier mannelijke en één vrouwelijke kloon geselecteerd.

Volgens Kraan zijn deze selecties mooi van vorm en prima als laanboom te kweken. Het werden uit zichzelf kaarsrechte bomen, zonder enige hulp in de vorm van opbinden.

Vermeerderen

De vermeerdering van *Eucommia* uit stek is lastig, volgens Kraan. Oculeren op *Eucommia* gaat gelukkig perfect en geeft een prima vergroeiing en verenigbaarheid. Ook zijn de onderstammen probleemloos te zaaien en op te kweken.

Teelttechnisch staat niets dus een verdere introductie in de weg.

De teeltwijze en teeltduur zijn goed te vergelijken met die van *Fraxinus*. Zelfs het zaad van *Eucommia* lijkt hier erg op. *Eucommia* wordt al vele jaren zeer beperkt als laanboom aangeboden. Dit heeft te maken met onbekendheid, maar ook met het ontbreken van goede, als laanboom te kweken klonen. De gummiboom groeit op alle grondsoorten, mits deze goed doorlatend zijn.



Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5644



Blad van Eucommia bevat latex.